

RÖNESANS DÖNEMİ RUFF YAKA'NIN GÜNÜMÜZ MODASINA YANSIMALARI

Meltem OK¹

¹: Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Tekstil ve Moda Tasarımı Bölümü, İzmir.

DOI: <http://dx.doi.org/10.16950/std.12504>.

ÖZET

14. yy da başlayıp 16. yy'a kadar Batı ve Orta Avrupa'ya yayılan "yeniden doğuş" olarak adlandırılan Rönesans Dönemi, moda alanında da bir doğuşa; "ruff yaka" nın doğuşuna öncülük etmiştir. İlk dönemlerde ceketin veya robanın boyun çevresini kirden korumak için küçük bir fırfır olarak ortaya çıkan bu yaka 1590'larda kişinin omuz genişliğine erişmiş, nişasta ve tellerle sertleştirilip desteklenerek oldukça görkemli bir yapıya kavuşmuştur. Ruff yakalar ihtişamlı görünümüleriyle gücü ve statüyü sembolize etmişler, zamanla tarihsel bir giysi detayı olmaktan çıkıp Rönesans Avrupa'sının kültürünü içinde barındıran, geçmişle bağlantı kuran bir göstergeye dönüşmüşlerdir.

Bu özelliğiyle, tarihsel dönemlere gönderme yaparak geçmişe olan özlemi vurgulayan Retro kavramı içerisinde ele alınan ruff yakalar, tasarımcıların modern yorumlarıyla bugünün moda dünyasında adından söz ettirmeyi başarmışlardır.

Bu çalışmada, Rönesans Dönemi'nin simgesi ruff yakaların, dönemin estetik duygusuna bağlı gelişimine ve günümüz modasındaki yansımalarına değinilmiştir. Bu yakaların 1980, 1990 ve 2000'li yıllarda kullanımları genel olarak incelenirken özellikle 2010-2015 yıllarını kapsayan trendler ayrıntılı olarak taranmıştır. Son beş yılda, ruff yakaları modernize ederek günümüz modasıyla bütünleştiren dünyaca ünlü moda tasarımcıları Balenciaga, Alexander Mc Queen, Giambattista Valli, Georges Hobeika, Chanel, Amato by Furne One, Giles, Juliana Jabour 'ın koleksiyonları örneklerle irdelenerek tarihsel esin kaynakları ile arasındaki bağlantılar saptanmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Rönesans Dönemi, I. Elizabeth Dönemi, Ruff yaka, Günümüz modası, Retro.

REFLECTIONS OF RENAISSANCE PERIOD RUFF COLLARS TO TODAY'S FASHION

ABSTRACT

Renaissance which is a period that started 14th century and spreaded middle and east Europe till 16th century and it was called as 'rebirth' lead to birth of ruff collar in fashion. This collar which arose as ruffle to protect jacket's or yoke's neck girth from dirth reached shoulder width and it supported by wires and starch, it gained a magnificent appereance in 1590. Ruff collars have represented power and statute with their gorgeous appearance. It

RÖNESANS DÖNEMİ RUFF YAKA'NIN GÜNÜMÜZ MODASINA YANSIMALARI

has not been just a clothe touch anymore. It has turned into a symbol that included Renaissance's Europe's culture.

Ruff collars, with this feature, are embraced in Retro concept which emphasizes nostalgia by refering to historical period, ruff collars managed to become popular with designer's modern touch in today's fashion world.

In this research, development of ruff collar which was the symbol of Renaissance related to period's sense of aesthetics and reflections of today's fashion were mentioned. Usage of these collars ,in 1980,1990 and 2000, was examined in general. But trends that became popular between 2010-2015 was examined at large. Some designers' collections like Balenciaga, Alexander Mc Queen, Giambattista Valli, Georges Hobeika, Chanel, Amato by Furne One, Giles, Juliana Jabour were studied with their samples. Relationship between today's samples and historical source of inspiration were tried to determine. These designers modernise ruff collars by integrating them today's fashion.

Keywords: Renaissance, I. Elizabeth Period, Ruff collars, Today's fashion, Retro.

1. GİRİŞ

Rönesans (Fr. Renaissance) terimi ilk kez 15. Yy da "klasik öğretinin yeniden doğuşu"nu tanımlamak üzere kullanılmış, daha sonra Vasari'nin 1550 tarihli, "Ünlü İtalyan, Mimar, Ressam ve Heykelticilerin Yaşam Öyküleri" adlı kitabında "sanatın yeniden doğuşu" anlamında ele alınmıştır (Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, 2008). İlk kez 1820'de Fransa'da "yeniden doğuş" (Renaissance) anlamında kullanılmış, Fransa'dan İtalya'ya geçmiş ve bir çağın görüşüne ad olarak kabul edilmiştir (Turani, 1993). Doğuş yeri Roma, Floransa ve Venedik olan bu aydınlanma süreci daha sonraları Avrupa'nın her köşesinde etkili olmuştur.

1400'lerden 1600'lere kadar uzanan bu dönemde edebiyat, bilim, sanat, din ve siyaset alanındaki gelişmeler modayı etkilemiştir. Giysiler geleneksel kalıplardan kurtulmuş, kadınlar ve erkekler kişisel tercihlerini ortaya koymaya başlamışlardır. Pek çok kraliyet mensubu, rönesansın moda ikonu olmuştur. "Rönesans aynı zamanda öz benliğin, vücudun güzelliğinin kabul edilmeye başlandığı bir dönem olmuş, giyinmeye ve modaya verilen önem artmıştır" (Dereboy, 2004).

Ortaçağ boyunca vücut hatlarını örten bir yapıya ve gösterişsiz bir görünüme sahip olan kadın giysileri 1400'lerin sonlarına doğru kadın vücudunu biçimlendirmek için tasarlanmaya başlanmıştır. Elbiseler düşük "V" şeklindeki bel yerini ön plana çıkarmış, dar korseler ve "stomacher" (korsaj) adı verilen sert üçgen parçalar bel ve karnı sarmıştır. Kalıp gibi sert kumaşların kullanımı fazladan bir desteğe duyulan ihtiyacı arttırmış böylece balen ve korseler kullanılmaya başlanmıştır." (Moda, Geçmişten Günümüze Giyim Kuşam ve Stil Rehberi, 2013). Eteğin altına giyilen "farthingale" adı verilen bir çeşit çemberli iç etek, basenleri genişleterek belin daha ince görünmesini sağlamıştır. Erkek giysileri ise ince bel, geniş göğüs ve omuz silüetiyle erkeksi bir görünüme kavuşmuştur (Rissman, 2014). Korseli, sert, vücut hatlarını abartan bir forma ve silüete sahip Rönesans giysileri "ruff" adı verilen yakalarla tamamlanmış ve daha da ihtisamlı bir görünüme kavuşmuştur.

1533'te II. Henry ile evlenen Catherine De Medicis tarafından Fransa'ya tanıtılan ruff yaka, Elizabeth Dönemi'nin ilk yıllarında İngiltere'ye gelmiştir (Kemper, 1977). 1558-1603 yılları arasında taht süren I. Elizabeth, devasa ruff yakalarıyla bir moda ikonu haline gelmiştir (Arnold at al., 2008).

RÖNESANS DÖNEMİ RUFF YAKA'NIN GÜNÜMÜZ MODASINA YANSIMALARI

Atilla Ergür'ün *Tekstil Terimleri* sözlüğünde "16. Yy. da kadın ve erkeklerin kullandığı, boyun çevresinde yelpaze gibi dolanan kırmalı keten ya da muslin yaka" (Ergür, 2002) olarak tanımlanan ruff yaka terimi, kaynaklarda "kırmalı yaka" ya da "fırfırlı yakalık" olarak da yer almaktadır.

"Ruff'un kaynağının, elbisenin zengin ve narin dış kumaşını, vücudun terlemesine, boyun çevresinde oluşan sürtünmeye karşı korumak amacıyla giyilen beyaz keten iç elbiselere ve gömleklere dayandığını söylemek mümkündür" (Koda, 2001). 1540'larda kıyafetin boyun kısmını ve kombinezonu süsleyen zarif dantel ve piliden yapılan ruff, 1590'larda takan kişinin omuz genişliğine ulaşmıştır. Zaman içinde şekil değiştirip boyutları büyümüş, ayrı bir giyim eşyası haline almıştır (Modanın Tüm Öyküsü, 2014).

Bu giyim eşyası, dönemin ruhunu taşıyan ihtişamlı görünümüyle, içinde barındırdığı asalet duygusuyla Rönesans Dönemi'nin simgesi haline gelmiş ve geçmişle bağlantı kuran bir gösterge olarak Retro kavramı içerisinde günümüz modasına da taşınmıştır. Günümüzde modanın tarihsel kökenlerine yapılan yolculuklar retro olarak ele alınmaktadır. Bu etkilenme noktası, belli dönemlerin giysi silüetleri, o dönemin önemli ikonları ve diğer pek çok alanda olabileceği gibi bir giysi detayı da olabilmektedir. Pek çok moda tasarımcısı, Rönesans Dönemine ait ruff yakayı, farklı malzeme ve formlarla yeniden yorumlayıp modernize ederek o dönemin izlerini günümüz modasına taşımaktadır. Bu özelliğiyle ruff yakaları retro kavramı içerisinde ele almak mümkündür.

Yun, Sun-Mi; Bae, Soo-Jeong "A Study of Ruff Collar Reflected on the Late 20th Century Fashion" adlı makalesinde ruff yakayı retro kavramı içerisinde ele alarak, 1980, 1990 ve 2000'li yıllarda moda yansımalarını incelemiştir (Sun-Mi at al. 2002). Modanın tarihsel kökenlerinden Rönesans dönemi modasına değinen birçok çalışmaya da rastlamak mümkündür (Xiaoping, 2011) (Jung-Min, 2010) (Sung-Eun, 2007).

Yapılan bu araştırmada Rönesans Dönemi ruff yakalarının günümüz modasındaki yansımalarına değinilmiştir. 1980, 1990 ve 2000'li yıllarda kullanımları genel olarak incelenirken özellikle son beş yılı 2010-2015 yıllarını kapsayan trendler ayrıntılı olarak taranmıştır. Bu süreçte Ruff yakaları modernize ederek günümüz modasına taşıyan dünyaca ünlü moda tasarımcıları Balenciaga, Alexander Mc Queen, Giambattista Valli, Georges Hobeika, Chanel, Amato by Furne One, Giles, Juliana Jabour'ın koleksiyonları incelenmiş ve tarihsel esin kaynaklarıyla arasındaki bağlar örneklerle ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Rönesans Dönemi Ruff Yakalarının Yapım Aşamaları ve Bakımı

Hem kadın, hem erkekler tarafından giyilen ruff yakalar formları gereği başın dik durmasını sağlamış, giyen kişiye gururlu kibirli kendine güvenli bir ifade vermiştir. Özellikle Avrupa'da soylu kesimin tercihi ruff'ların hazırlanmasının ve temizlenmesinin oldukça zahmetli ve pahalı bir iş olduğu bilinmektedir. Pieter Van Der Borch'tun "Laundry" adlı gravür çalışmasında (Şekil 1), ruff yakaların bakımı ayrıntılı olarak resmedilmiştir.

Şekil 1. "Laundry", Pieter Van Der Borcht 1562, ruff yakaların temizliği (Arnold at al. 2008).

Şekil 2. Çamaşırcı bir kadının ruff yakayı şekillendirme işlemi (Norris, 1997).

"İlk olarak, ruff'lar yıkanmakta ve nişastaya batırılmaktadır. Nişastalanmış keten yaka, dalgalı bir görünüm oluşmaması için hızlı bir şekilde kurutulmaktadır. Renkli nişasta İngiltere'de oldukça popüler olmuştur. Dönemin Püritan eleştirmeni Philip Stubbes'in "An Anatomie of Abusses" 1953 adlı yazısındaki açıklamasına göre; beyaz undan, mısırdan, çeşitli tohumlardan veya köklerden hazırlanan nişasta, beyaz, kırmızı, mavi, mor renklerde olabilmektedir. Ancak bu renklerin oldukça açık tonlarda kullanıldığı vurgulanmaktadır. Safranla renklendirilmiş nişastanın daha çok tercih edildiği de bilinmektedir" (Arnold at al. 2008). "Bu dönemde yalnızca kraliyet doğumlu kadınların renkli ruff giymelerine izin verilmiştir" (Selbie, 1982). Şekil 1'de yer alan iki maymun tasviri, şöminenin önünde ellerindeki nişastaya batırılmış ıslak yakaları kurutmaktadır. Tamamen kuruyan yaka hafif ateşteki bir tavada ısıtılan ütü çubuklarıyla şekillendirilmektedir. Bu çubuklar önce tahtadan veya kemikten yapılmış, 1573'ten sonra demir çubuklar üretilmiştir. Şekil 2'de ise çamaşırcı bir kadının ruff yakayı şekillendirme işlemi görülmektedir. Nişastaya batırılmış olan şerit ruff, standın etrafına bağlanmakta ve ısıtılmış demir çubuk kömür mangalındaki ısıtma aparatından çıkarılarak, sol elin parmakları yardımıyla katlanmış ketenin uçlarından sokula-

rak şekillendirilmektedir. Bu eylem ruff bitene kadar tekrarlanmakta ve kuruması için asılmaktadır. Sahibine gönderilme zamanı geldiğinde, özellikle paket için yapılmış ve "bandbox" olarak bilinen yuvarlak bir kutunun içerisine yerleştirilmektedir (Norris, 1997).

1591'de kraliçe Elizabeth'in üç keten ruff setine (üç ruff ve üç manşet) € 10.10 ödediği bilinmektedir. Bu bilgi göz önüne alındığında ruff yakaların yapımının oldukça zahmetli ve pahalı olduğunu söylemek mümkündür (Norris, 1997).

Rönesans Dönemi Ruff Yakaların Gelişimi ve Formlarının Farklılaşması

Ruff yakanın kökeni, gömlek ya da kısa bluzun dantelli kenar süslerini gösteren yakalara kadar uzanmaktadır. Bu küçük dantel süs yaka 1550'lerden sonra yavaş yavaş gelişmiş, 1575'ten sonra geniş, bağımsız, devasa bir yaka halini almıştır (Boucher, 1987). Ruff yakaların bu değişim ve gelişim sürecini Rönesans dönemine ait tablolardan gözlemlemek mümkündür.

Ruff yaka, 1530-1540'larda çok geniş ve yüksek değildir. Genellikle keten kumaştan ve çift pilise yöntemiyle yapılmış ve uçları işlemelerle süslenmiştir. 1550'lerde tüm boynu saran ruffların boyu kısadır ve çok katlı bir görünüme sahiptir (Şekil 3).

RÖNESANS DÖNEMİ RUFF YAKA'NIN GÜNÜMÜZ MODASINA YANSIMALARI

1560'larda yaka biraz daha genişlemiş ve yükselmiştir. "8" şeklinde düzenli kıvrımlar oluşmaya başlamıştır. Yaka uçlarının siyah, altın ve gümüş ipliklerle işlendiği görülmektedir. Bu dönemde iki katlı ruff'lara da rastlamak mümkündür (Şekil 4).

1570'lerin ortalarına doğru ruff yakaların kıvrımları dikey olarak yükselirken 1570'lerin sonlarında yakaların genişliği artmıştır. Yakaların uçlarında çeşitli süslemelerin ve dantellerin kullanıldığı görülmektedir (Şekil 5).

1580'lerde merkezden dışarıya doğru açılan ruff yakalar, omuz genişliğine ulaşmıştır. Bu dönemde ruff, özgün bir çeşitlilik ve devasa bir boyut kazanmıştır (Şekil 6). Ahlaki yapısında gurur ve gösterişe hiç yer olmayan zamanın tutucu eleştirmeni Philip Stubbes, pahalı kumaşlardan yapılmış, rüzgarda yüzleri kaplayan ve hatta çeyrek yada büyüklüğe ulaşan boyutlardaki ruff yakaların korkunç görüntüsünden eleştirel bir bakış açısıyla bahsetmiştir (Norris,1997). Ruff'lar 16. Yy'da bazı çevreler tarafından tepkiyle karşılanmışlardır.

Modadaki aşırılığa karşı çıkan Protestan gruplar, büyük ruff'lara "araba tekerleği" diyerek bu yakaları eleştirilerin hedefi haline getirmiştir. Devasa boyutlardaki bu ruff'lar hareketi büyük ölçüde kısıtlamıştır. Giyenlerin ağızlarına ulaşabilmeleri için büyük çaba sarf etmelerine neden olmuş hatta bazen yardımcı aparatlar kullanmışlardır (Pendergast et al. 2003). 1558'den 1603'e kadar tahtta kalan ve devasa ruff'ları giymesıyla ün kazanan İngiltere

kraliçesi I. Elizabeth'in, 1580'de kendi saray halkı dışındakiler tarafından giyilen ruffların boyutlarına kısıtlama getiren bir yasa çıkardığı bilinmektedir (Pendergast et al. 2003).

1580'lerin sonlarına doğru bazı ruff'ların önleri açılmaya başlamıştır. Bu sayede çok uzun zamandır gizlenen boyun ortaya çıkmıştır (Şekil 7). "Açık ruff" olarak adlandırılan bu yakaların dik durabilmeleri için *supportasse* ya da *underpropper* adı verilen desteklerin kullanıldığı bilinmektedir" (Vincent, 2009). Tel iskelete sahip, keten veya ipekten oluşan bu destekler gümüş ya da altın renkli ipek ipliklerle ruff yakasının altından boyun etrafına takılmıştır. Bu ip, korsenin ön kısmını sıkarak yakasının başın arkasından yukarı doğru kalkmasını sağlamıştır. (Selbie, 1982). Genellikle kaliteli keten kumaştan dikilen ve dantellerle süslenen ruff'lar bu dönemde öyle yüksekliğe ulaşmıştır ki başın, vücudun geri kalanından ayrı olduğu izlenimini vermiştir.

1590'larda devasa boyutlara ulaşan ruff yakalar, 1620'lerin başlarında etkisini kaybetmeye başlamış yerini geniş omuzların üzerine düşen devrik yakalıklara bırakmıştır. 1630'ların sonlarına doğru ise dönemin moda ikonu olarak kabul edilen İngiltere kralı I. Charles'ın eşi Henrietta Maria tarafından tercih edilen derin yakalar popüler olmuştur (Moda, Geçmişten Günümüze Giyim Kuşam ve Stil Rehberi, 2013). 1890-1899 yani Viktorya döneminin son yıllarında görülen fırfırlı yakalıklarda Elizabeth dönemi ruff yakaların izlerini görmek mümkündür.

Şekil 3. 1540-1550 yıllarına ait ruff yaka örnekleri (URL 1, 2015).

Şekil 4. 1560'lı yıllara ait ruff yaka örnekleri (URL 1, 2015).

Şekil 5. 1570'li yıllara ait ruff yaka örnekleri (URL 1, 2015).

Şekil 6. 1580'li yıllara ait ruff yaka örnekleri (URL 1, 2015).

Şekil 7. 1580'li yılların sonlarına ait açık ruff yaka örnekleri (URL 1, 2015).

Ruff Yakaların Günümüz Giyim Modasına Yansımaları

Rönesans dönemi giysilerinin vazgeçilmezi ruff yakalar, yalnızca döneme ait bir giysi olarak kalmamış, retro kavramı içerisinde moda trendlerinde sıklıkla adından söz ettirmiştir. Geçmişe duyulan bir özlem

niteliğinde belli dönemlerde yeniden gündeme gelen ruff yakalar, modern yorumlarıyla pek çok tasarımcının koleksiyonlarında yerini almıştır. Yapılan trend araştırmasında, 1980'li yıllarda Chanel, Nina Ricci, Paco Rabanneve John Galliano'nun; 1990'lı yıllarda Emanuel Ungaro, Givanchy, Paco

RÖNESANS DÖNEMİ RUFF YAKA'NIN GÜNÜMÜZ MODASINA YANSIMALARI

Rabanne, Christian Dior Vivien Westwood'un; (Şekil 8, 9) 2000-2002 yıllarında ise Viktor&Rolf Lous Feraud, Emanuel Ungaro, Jean Paul Gaultier, Alexander Mc Queen, Issey Miyake ve Junya Watanabe'in koleksiyonlarında ruff yakaların modern yorumlarına rastlanmıştır (Şekil 10). 2006 yılında Balenciaga, 2007 yılında Giambattista Valli, 2008 yılında Chanel, Givency, 2009 yılında ise Chanel ve Gareth Pugh koleksiyonlarında ruff yakayı yeniden yorumlamışlardır (Şekil 11).

1980 ve 2010 yılına kadar olan süreçte moda tasarımcılarının ruff yaka yorumlarına genel olarak bakıldığında, 90'lı yıllarda daha teatral ve kostüm görünümündeki ruff yakaların, 2000'li yıllarda farklı materyal ve tekniklerle tasarlanarak çok daha sanatsal bir görünüme kavuştuğunu gözlemek mümkündür.

2010 yılından bu güne gelinen süreçte de yine I. Elizabeth dönemi Rönesans etkileri pek çok modacıya ilham kaynağı olmuş, bu konsept içinde oldukça büyük öneme sahip ruff yakalar, modern görünümleriyle podyumlarda yerini almıştır.

Yapılan bu çalışmada, özellikle son beş yılın (2010-2015) moda koleksiyonlarında yer alan ruff yaka örnekleri çıkış kaynağı kabul edilen Rönesans dönemine ait tarihsel formlarıyla karşılaştırmalı olarak irdelenmiştir.

Şekil 13'te yer alan Balenciaga Resort 2010 koleksiyonunda ekoseli kumaşlarla tasarlanan ruff yakalar gömlelerde ve elbisede göze çarpmaktadır. Balenciaga bu koleksiyonunda, ruff yakaları tarihsel kullanım alanlarından farklı olarak gerek form özelliği gerekse kullandığı kumaşlarla oldukça rahat bir yapıya dönüştürmüştür. Ve bu özelliğiyle ruff yakayı spor giyime taşımayı başarmıştır. Şekil 12'de 1590'lı yıllara ait tüm boynu saran dantel ruff yaka örneği yer almaktadır. Bu dönemlerde nişastayla sertleştirilip şekillendirilen ruff yakalar, Balenciaga'nın tasarımlarında katlı kumaşlarla benzer bir forma kavuşmuştur.

Alexander Mc Queen "The Ice Queen and Her Court" (Buz Kraliçesi ve Sarayı) temalı koleksiyonunda ruff yakaları küçük katlardan oluşan elbiselerle kombinlemiş, bazen de bir takı gibi giysiden ayrı bir parça olarak kullanmıştır (Şekil 15). Mc Queen'in ipek organze ile modernize ettiği yakalarda 1560'lara ait küçük dik ruff yaka formunun izlerine rastlamak mümkündür (Şekil 14). Şekil 15' te yer alan eflatun elbisenin kol ve omuz detaylarında Rönesans I. Elizabeth Dönemi'nin yansımaları görülmektedir. Şekil 15'te sağda yer alan, köpük köpük katlardan oluşan eteği, kırık çini parçalarla bezenmiş straplez bedeniyle oldukça şık bir görünüme sahip elbise ise bedenden ayrı takı görünümünde bir ruff yaka ile tamamlanmıştır.

Alexander Mc Queen, Sonbahar 2012 hazır giyim koleksiyonunda ruff yakaları farklı malzemelerle yorumlamıştır. Alexander Mc Queen Modaevi'nin tasarımcısı Sarah Burton'in desenlerin ve şekillerin patlaması parçalanması olarak açıkladığı koleksiyonda küçük ponponlarla bezenmiş şeffaf tül, devede tüyü, kürk ve lazerle desenlendirilmiş at derisi kullanılmıştır (URL 9, 2015). Şekil 17'de solda kürk ile oluşturulan ruff yaka, ortada yer alan lazer tekniğiyle desenlendirilmiş elbisede dik olarak, sağda yer alan elbisede ise boyun çevresini saran katlı bir formla modern bir görünüme kavuşmuştur. 1550'lere ait ruff yakaların etkilerini taşıdığı düşünülen bu yakaların, bileklerdeki kürk parçalarla da Rönesans dönemine ait ruff bileklilere bir gönderme yaptığı düşünülmektedir.

Giambattista Valli, Sonbahar 2012 haute couture koleksiyonunda ruff yakaların 1980'li yıllara dayanan abartılı formlarına (Şekil 18) bir gönderme yaparak, kat kat kumaşlarla omuzları da kaplayacak şekilde modern ruff yaka formları tasarlamıştır (Şekil 19). Valli, ormanlık göletlerdeki yansımalarından ve hayali perilerden ilham alarak hazırladığı koleksiyonunda ruff yakaları elbiseyle bütünleşen, oldukça canlı renklere sahip baskılı kumaşlarla yorumlamıştır. Şekil 19'da solda yer alan kırmızı elbisede

yalnızca boyun etrafında katlı bir forma sahip ruff yaka, en soldaki yeşil elbisede omuzları kaplayan abartılı bir görünüme kavuşmuştur.

Sonbahar/Kış 2012-2013 haute couture koleksiyonunda, Rönesans Dönemi Fransız aristokrat kesiminin giysilerinden esinlenen Georges Hobeika, ruff yakaları, düzenli "8" görünümüne sadık kalarak modernize etmiştir. Şekil 20'de 1570'lere ait, oldukça düzenli bir şekilde katlanmış boynu tamamen kaplayan ruff yaka örneği yer almaktadır. Hobeika'nın koleksiyonunda yer alan ruff yaka yorumlarında bu forma sadık kalındığı ve 1560 ve 1570'lerde sıklıkla rastlanan çift katlı rufflara da bir gönderme yapıldığı görülmektedir. Organze kumaştan hazırlanan ve uçlarının küçük incilerle süslediği yakalarda mükemmel bir el işçiliği dikkati çekmektedir. 1970'li yıllarda özellikle I. Elizabeth'in giydiği ruff'ların uçlarının incilerle süslediği bilinmektedir (Şekil 21). Hobeika, modernize ettiği ruff yakaları, rumba kırmızısı, şeftali ve krem rengi dantel, brokar, gipür ve ipek kumaşlarla tasarlamış olduğu romantik balo elbiseleriyle tamamlanmıştır (Şekil 21).

Alexander Mc Queen Sonbahar/Kış 2013 koleksiyonunda, I. Elizabeth dönemi giysilerinin görkemini ve bu dönemin simgesi haline gelen ruff yakaları modernize ederek günümüze taşımıştır (Şekil 23). Oldukça kaliteli kumaşlardan, lüks boncuk ve işlemlerden oluşan koleksiyonunda modernize ruff yakalar, şık siyah kadife bir elbiseyle, kırmızı ceket pantolon takımla ve altın rengi işlemeli bir gelinlikle kombinlenmiştir. Mc Queen'in bu koleksiyonunda 1560'lı yıllara ait yüksek ruff yaka formunun (Şekil 22) izlerine rastlanmaktadır. Bu yakalarda ipek kumaş tercih edilmiş, uçları zig zag şekilde kesilerek hareket kazandırılmıştır.

Alexander Mc Queen'in Sonbahar/Kış 2013 hazır giyim koleksiyonunda da I. Elizabeth döneminin izlerine rastlamak mümkündür. Anglikanlar Kilisesi'nden ilham alınarak hazırlanan (URL 15, 2015) bu koleksiyonda yer alan incilerle bezenmiş siyah elbise ve altın rengi iplik işlemeli beyaz elbise modernize edilmiş

ruff yakalarla tamamlanmıştır (Şekil 25). 1570'li yıllara ait yüksek dik yaka formlarından (Şekil 24) ilham alınarak yorumlandığı düşünülen bu yakaların uçlarında petek dokular oluşturulmuş ve incilerle süslenmiştir. İncinin, 1570'li yıllara ait ruff yaka süslemelerinde sıklıkla kullanıldığı bilinmektedir. Bu özellikleriyle Mc Queen'in bu koleksiyonda yer alan ruff yaka formlarında ve süslemelerinde 1570'li yıllardan ilham aldığını söylemek yanlış olmaz.

Chanel'in 2013 Sonbahar hazır giyim koleksiyonunda Rönesans Dönemi İskoç giysilerinin, özellikle 1567 yılına kadar İskoç kraliçesi olup, daha sonra Fransa Kralı II. François ile evlenerek 1558-1560 yılları arasında Fransa Kraliçesi olan Mary Stuart'ın giysilerinin izlerini görmek mümkündür (Şekil 26). Bu dönem, aynı zamanda Avrupa'da ruff yakaların yayılmaya başladığı yıllar olarak da dikkati çekmektedir. Chanel moda evi tasarımcısı Karl Lagerfeld, "Barbarian Romance" olarak adlandırdığı bu koleksiyonunda açık yüksek ruff yakaları modernize ederek yün ceket, kaban ve elbiselerde kullanmıştır (URL 17, 2015). Koleksiyonda ruff yakalar, işlemeli yün kumaş ve tüllerle oluşturulmuş ve dönemin mücevherlerine gönderme yapan broşlarla tamamlanmıştır (Şekil 27).

Amato'nun 2014 İlkbahar/Yaz koleksiyonunda Japon, Viktorya ve Elizabeth Dönemi etkilerini görmek mümkündür. Amato Moda Evi tasarımcısı Furne One'in geleneksel Japon giysilerini Elizabeth ve Viktorya Dönemi giysileriyle bütünleştirdiği koleksiyonunda, Elizabeth dönemi 1570'li yıllara ait ruff yaka (Şekil 28) izlerini taşıyan, tüm boynu saran katlı ruff yorumları dikkati çekmektedir. Şekil 26'da solda yer alan elbisede katlı tüllerle oluşturulmuş ruff yaka geleneksel Japon giysilerinin önemli bir parçası olan obi ile kombinlenmiştir. Yine aynı elbisede ruff yakaların katlama stili olan "8" katlamalı çember şeklindeki yaka formunun, boyun çevresinden farklı olarak belde, obinin altında kullanılması dikkati çekmektedir. Şekil 29'da ortada yer alan elbisede yine tüllerle

RÖNESANS DÖNEMİ RUFF YAKA'NIN GÜNÜMÜZ MODASINA YANSIMALARI

oluşturulmuş katlı hacimli ve bedene kadar inen ruff yaka, sert kimona ceketle tamamlanmıştır. Şekil 29 sağda yer alan Elizabeth dönemi silüetinin izlerini taşıyan elbise ise kat kat tüllerle oluşturulmuş ruff yaka yorumu ile tamamlanmıştır.

Giles Deacon'ın 2015 Sonbahar hazır giyim koleksiyonunda teatral gotik izler görmek mümkündür. Giles bu koleksiyonunda 1550'li yılların dik ruff yaka formundan (Şekil 30) esinlenerek yorumladığı yakaları, giysiden ayrı bir parça olarak, adeta bir takı gibi kullanmıştır. Giles, koleksiyonunda modernize ettiği ruff yaka formunu, Rönesans Dönemi giysilerine bir gönderme yaparak bileklerde de kullanmıştır (Şekil 31).

Chanel'in 2015 Sonbahar "Kumarhane" temasıyla sunduğu koleksiyonunda Elizabeth dönemi ruff yaka esintileri dikkati çekmektedir. Karl Lagerfeld bu koleksiyonunda 1570'li yılların ruff yaka formlarını (Şekil 32) kat kat püsküllerle modernize etmiş ve küçük siyah deri bir ceketle tamamlamıştır (Şekil 33). Yakaya hareket kazandıran püsküller aynı zamanda Elizabeth dönemi ruff

yakaların uçlarındaki işlemlere ve dantel süslemelere de bir gönderme yapmaktadır. Şekil 30'da sağda yer alan ceketle ise püsküllerle hacimli bir forma kavuşturulan ruff yaka, omuzları da kaplayarak ceketle bütünleşmiştir.

Alexander Mc Queen'in 2015 Sonbahar hazır giyim koleksiyonunda Viktorya döneminin melankolik ruh hali romantik giysi formlarıyla yansıtılmaya çalışılmıştır. Şeffaf kristal piliseli elbiselerin yakalarında 1560'lı yılların yüksek dik ruff yaka (Şekil 34) formunun izleri görülmektedir. Sarah Burton bu koleksiyonunda ruff yakaları kristal piliseli kumaş ve dantelle yorumlayarak oldukça romantik bir görünüme kavuşturmuştur (Şekil 35).

Juliana Jabour'un 2016 İlkbahar/Yaz koleksiyonunda oldukça modern ve yalın bir silüet dikkati çekmektedir. Jabour, üç renkten oluşan boyuna çizgili piliseli elbiseyi ve bluzu, Rönesans Dönemi'nin izlerini taşıyan ruff yakalarla (Şekil 36) tamamlamış, yine bu dönemde nişasta ve ütüyü verilen "8" şeklini katlamalarla oluşturarak oldukça modern bir yaka görünümünü kazandırmıştır (Şekil 37).

Şekil 8. Christian Dior,
Sonbahar Kış
1993/1994
(URL 2, 2015).

Şekil 9. Vivienne
Westwood, Sonbahar Kış
1997/1998 (URL 3, 2015).

Şekil 10. Junya
Watanabe, Sonbahar
Kış 2000/2001 (URL 4,
2015).

Şekil 11. Givenchy,
Bahar 2008
(URL 5, 2015).

Şekil 12. 1590'li yıllara ait ruff yaka, İngiltere (URL 1, 2015).

Şekil 13. Balenciaga- Resort 2010 (URL 6, 2015).

Şekil 14. 1560'lı yıllara ait ruff yaka, Fransa (URL 1, 2015).

Şekil 15. Alexander Mc Queen- RTW Sonbahar 2011 (URL 7, 2015).

Şekil 16. 1550'li yıllara ait ruff yaka (URL 8, 2015).

Şekil 17. Alexander Mc Queen- RTW Sonbahar 2012. (URL 9, 2015).

RÖNESANS DÖNEMİ RUFF YAKA'NIN GÜNÜMÜZ MODASINA YANSIMALARI

Şekil 18. 1580'li yıllara ait ruff yaka, İngiltere (URL 1, 2015).

Şekil 19. Giambattista Valli - Couture Sonbahar 2012 (URL 10, 2015).

Şekil 20. 1570'li yıllara ait ruff yaka, İngiltere (URL 1, 2015).

Şekil 21. Georges Hobeika – Haute Couture Sonbahar /Kış 2012-2013 (URL 11, 2015).

Şekil 22. 1560'lı yıllara ait ruff yaka (URL 12, 2015).

Şekil 23. Alexander Mc Queen –Sonbahar /Kış 2013 (Look Book) (URL 13, 2015).

Şekil 24. 1570'li yıllara ait ruff yaka (URL 14, 2015).

Şekil 25. Alexander Mc Queen –RTW Sonbahar /Kış 2013 (URL 15, 2015).

Şekil 26. İskoç Kraliçesi Mary, (1542-1587) (URL 16, 2015).

Şekil 27. Chanel - Sonbahar 2013 (URL 17, 2015).

Şekil 28. 1570'li yıllara ait ruff yaka, İngiltere (URL 1, 2015).

Şekil 29. Amato by Furne One – İlkbahar/Yaz 2014 (URL 18, 2015).

RÖNESANS DÖNEMİ RUFF YAKA'NIN GÜNÜMÜZ MODASINA YANSIMALARI

Şekil 30. 1550'li yıllara ait ruff yaka, İngiltere (URL 1, 2015).

Şekil 31. Giles – RTW – Sonbahar 2015 (URL 19, 2015).

Şekil 32. 1570'li yıllara ait ruff yaka, Fransa (URL 1, 2015).

Şekil 33. Chanel – Haute Couture – Sonbahar 2015 (URL 20, 2015).

Şekil 34. 1560'lı yıllara ait ruff yaka, Fransa (URL 1, 2015).

Şekil 35. Alexander mc queen – RTW – Sonbahar 2015 (URL 21, 2015).

Şekil 36. 1570'li yıllara ait ruff yaka, Fransa (URL 1, 2015).

Şekil 37. Juliana Jabour- RTW – İlkbahar Yaz 2016 (URL 22, 2015).

SONUÇ

“Yeniden doğuş” olarak da adlandırılan Rönesans Dönemi, bilim, siyaset, sanat alanlarında olduğu kadar moda alanında da etkisini göstermiştir. Vücut güzelliğine ve öz farkındalığa verilen önemin artması, giysi silüetlerinde abartılı formların ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Kadınlarda belin çok ince, kalçanın çok geniş erkeklerde ise omuzların oldukça şişkin bir görünüme

kavuştuğu Rönesans dönemi silüeti; yapısı itibarıyla giyen kişinin başının dik durmasını sağlayan “ruff yaka” larla tamamlanmıştır. Rönesans’ın yeniden doğuş ideolojisine yakışır şekilde, küçük fırfırlı bir yaka olarak ortaya çıkan ruff yaka, 1590’larda ancak desteklerle dik durabilen olağanüstü boyutlara ulaşmıştır. Genellikle keten kumaştan hazırlanan ruff yakalarda “bobinlace” adı verilen Avrupa dantel geleneğinin izlerine rastlamak mümkündür. Yapımı oldukça

RÖNESANS DÖNEMİ RUFF YAKA'NIN GÜNÜMÜZ MODASINA YANSIMALARI

zahmetli olan bu yakaların pek çoğu inci ve işlemelerle süslenmiştir.

Böylesine etkileyici gelişim ve değişim gösteren ruff yakalar, yalnızca Rönesans'a özgü tarihsel bir giysi olarak kalmamış, günümüz modasında da her dönem adından söz ettirmeyi başarmıştır. Bugünün malzemeleriyle, kumaşlarıyla geçmişe bir yolculuk niteliği taşıyan günümüz moda anlayışı, geçmişin izlerini taşıyan giysi detaylarını, formlarını, kumaşlarını yeniden yorumlayarak bugüne taşımaktadır. Bu bağlamda, Avrupa'nın köklerini içinde barındıran bir giysi motifine dönüşmüş olan ruff yakalar, tasarımcıların modern yorumlarıyla, Rönesans Avrupası'nın ruhunu günümüz giysilerine taşımayı başarmıştır. 1980'li yıllarda Chanel, Nina Ricci, Paco Rabanne ve John Galliano; 1990'lı yıllarda Emanuel Ungaro, Christian Dior, Givanchy, Paco Rabanne, Vivien Westwood; 2000-2002 yıllarında ise Viktor&Rolf Lous Feraud, Junya Watanabe, Emanuel Ungaro, Jean Paul Gaultier, Alexander Mc Queen ve Issey Miyake gibi pek çok moda tasarımcısı koleksiyonlarında ruff yakaları yeniden yorumlamışlardır. 1980'lerde oldukça teatral bir görünüme sahip ruff yaka yorumları, 1990'larda Elizabeth dönemi etkisinden çıkarak daha modern bir görünüme kavuşmuştur. 2000'lerde Issey Miyake, Junya Watanabe, 2008 yılında Givency tarafından farklı malzemelerle ve tekniklerle modernize edilen bu yakalar, oldukça sanatsal bir boyut kazanmış, giyilebilir

sanat kavramı içerisinde de yer almışlardır.

2010 yılında Balanciaga, ruff yakaları ekose gömleklere kombinleyerek, aristograsinin giysisini oldukça spor bir görünüme kavuşturmayı başarmıştır. 2011, 2012, 2013 yıllarında Alexander Mc Queen, Georges Hobeika gibi ünlü modacıların ruff yaka yorumlarında daha şık ve feminen bir silüet dikkati çekmektedir. Giambattista Valli ruff yakaların abartılı formlarına gönderme yaparak kat kat kumaşlarla oluşturduğu bu yakaya sanatsal bir görünüm kazandırmıştır. Giles Deacon, Sonbahar 2015 koleksiyonunda ruff yakaları giysiden ayrı bir parça olarak adeta bir takı gibi yorumlamıştır.

İncelenen koleksiyonlarda, ruff yakaların, Rönesans dönemindeki klasik formlarından uzaklaşmadan, güncel kumaşlarla modernize edilerek trendleri yansıtan giysilerle kombinlendiği görülmektedir. Bunun yanında farklı materyal ve tekniklerle yorumlanan yakaların aynı zamanda oldukça sanatsal bir görünüm kazandığını da söylemek mümkündür. Bu bağlamda günümüz modasında ruff yakaların, giyilebilir sanatla güncel yaka arasında bir yer edinmiş olduğunu belirtmek yanlış olmaz. Asaletin ve ihtişamın bir simgesi olarak kullanılan ruff yakalar, kültürel köklerini Rönesans'ta bulan Avrupalı modacılar için farklı form ve malzemelerle her dönem kullanılabilir bir yapıya bürünmüşlerdir.

KAYNAKLAR

1. Arnold J., Tiramani J., M. L. Santana, 2008, Patterns of Fashion 4: The Cut and Construction of Linen Shirts, Smocks, Neckwear, Headwear and Accessories for Men and Women C. 1540-1660 Quite Specific Media Group Ltd., Amerika.
2. Boucher, F. 1987, A History of Costume in The West, Thames and Hudson Ltd., New York.
3. Dereboy, E.J., 2004, Kostüm&Moda Tarihi, Özel Güzel Sanatlar Stilizlik Ltd, Şti, İstanbul.
4. Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi 3. Cilt, Yapı Endüstri Merkezi YEM Yayın, İstanbul.
5. Ergür, A. 2002, Tekstil Terimleri Sözlüğü, Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, İstanbul.
6. Jung-Min, B. 2010. A Study on Type Analysis and the Formative

- Exaggeration Phenomenon in Fashion through Indexical Consideration of DeLong's Theory: Focus on 16th to 20th Century Women's Costumes, Journal of the Korean Home Economics Association, Volume 48, Issue 6.
7. Kemper, R. H. 1977, A History of Costume, W W Norton & Co Inc., İtalya.
  8. Koda, H. 2001, Extreme Beauty: The Body Transformed, The Metropolitan Museum of Art, New York.
  9. Moda, Geçmişten Günümüze Giyim Kuşam ve Stil Rehberi, Çeviren: Duygu Özen, Kaknüs Yayınları, 2013.
  10. Modanın Tüm Öyküsü, Genel Editör: Marnie Fogg, Çeviri: Emre Gözgülü, Hayalperest Yayınevi, İstanbul, 2014.
  11. Norris, H. 1997, Tudor Costume and Fashion, Dover Publications Inc., New York.
  12. Pendergast S., Pendergast T., Hermsen S., 2003, Fashion, Costume and Culture: Clothing, Headwear, Body Decorations, and Footwear Through the Ages Volume 3, UXL, New York.
  13. Rissman, R. , 2014, A History of Fashion, Essential Library of Cultural History, Abdo Publishing, UnitedStates of America.
  14. Selbie, R. 1982, The Anatomy of Costume, Bell & Hyman Ltd., London.
  15. Sung-Eun J. 2007. A Study on the Clothing Styles of Renaissance and Baroque Focused on H.Wolfflin's Methodology, The Korean Society of Costume, Volume 57, Issue 7.
  16. Turani, A. 1993, Sanat Terimleri Sözlüğü, Remzi Kitabevi, 5. Basım, İstanbul.
  17. Vincent, S. J. 2009, The Anatomy of Fashion, Dressing The Body From The Renaissance To Today, Berg , New York.
  18. Yun, Sun-Mi ; Bae, Soo-Jeong "A Study of Ruff Collar Reflected on the Late 20th Century Fashion", Journal of Fashion Business, Vol.6, No: 4.
  19. Xiaoping L. 2011. Clothing Culture of the Renaissance in Europe the Impact of Modern Fashion Design[J];Journal of Art and Design: 2011-03. http://en.cnki.com.cn/Article_en/CJFDTOTAL-YSSL20110-3091.htm. Erişim Tarihi: 26.06.2015.
  20. URL-1, 2015. <http://lecostume.canalblog.com/archives/2008/05/27/9347242.html>. Erişim Tarihi: 20.06.2015.
  21. URL-2, 2015. <http://www.gettyimages.com/detail/news-photo/dior-haute-couture-fall-winter-93-94-in-france-in-january-news-photo/11-5160458>. Erişim Tarihi: 10.06.2015.
  22. URL-3, 2015. <http://fashion.telegraph.co.uk/galleries/TMG3353386/2/In-pictures-AngloMania.html>. Erişim Tarihi: 10.06.2015.
  23. URL-4, 2015. http://www.firstview.com/collection_images.php?id=105&p=0&list=all&ju-mpto.Erişim Tarihi: 10.06.2015.
  24. URL-5, 2015. <http://www.style.com/slideshows/fashion-shows/spring-2008-couture/givenchy/collection/26>. Erişim Tarihi: 12.05.2015.
  25. URL-6, 2015. <http://www.style.com/slideshows/fashion-shows/resort-2010/balenciaga/collection/13>. Erişim Tarihi: 15.05.2015.
  26. URL-7, 2015. <http://www.style.com/slideshows/fashion-shows/fall-2011-ready-to-wear/alexander-mcqueen/collection/22>. Erişim Tarihi: 12.06.2015.
  27. URL-8, 2015. <https://fashionbackwards.wordpress.com/2014/05/14/then-and-now-ruff-ruff/>. Erişim Tarihi: 24.06.2015.
  28. URL-9, 2015. <http://www.style.com>

RÖNESANS DÖNEMİ RUFF YAKA'NIN GÜNÜMÜZ MODASINA YANSIMALARI

- /slideshows/fashion-shows/fall-2012-ready-to-wear/alexander-mcqueen/collection/23. Erişim Tarihi: 16.05.2015.
29. URL-10, 2015. <http://www.style.com/fashion-shows/fall-2012-couture/giambattista-valli>. Erişim Tarihi:16.06.2015.
30. URL-11, 2015. <http://jetsetfashionmagazine.com/wordpress/fashion/georges-hobeika-haute-couture-fashion-show-fallwinter-201314>. Erişim Tarihi: 02.06.2015.
31. URL-12, 2015. <http://bjws.blogspot.com.tr/2014/10/a-little-gossip-isabella-clara-eugenia.html>. Erişim Tarihi: 10.6.2015.
32. URL-13, 2015. <http://www.fashionising.com/lookbook/b--alexander-mcqueen-aw-13-look-book-54090.html>. Erişim Tarihi: 10.05.2015.
33. URL-14, 2015. <http://bjws.blogspot.com.tr/2014/10/a-little-gossip-isabella-clara-eugenia.html>. Erişim Tarihi: 18.05.2015.
34. URL-15, 2015. <http://www.style.com/slideshows/fashion-shows/fall-2013-ready-to-wear/alexander-mcqueen/collection/10>. Erişim Tarihi: 10.06.2015.
35. URL-16, 2015. [http://www.1st-art-gallery.com/\(after\)-Clouet,-Francois/Portrait-Of-A-Lady,-Identified-As-Mary-Queen-Of-Scots-\(1542-1587\),-Half-Length,-In-A-Black-Dress-And-White-Ruff-With-A-Gold-Necklace.html](http://www.1st-art-gallery.com/(after)-Clouet,-Francois/Portrait-Of-A-Lady,-Identified-As-Mary-Queen-Of-Scots-(1542-1587),-Half-Length,-In-A-Black-Dress-And-White-Ruff-With-A-Gold-Necklace.html). Erişim Tarihi: 23.07.2015.
36. URL-17, 2015. <http://www.style.com/slideshows/fashion-shows/pre-fall-2013/chanel/collection/80>. Erişim Tarihi: 14.06.2015.
37. URL-18, 2015. <http://www.illustradolife.com/furne-one-leaves-the-dark-side/#>. Erişim Tarihi: 10.05.2015.
38. URL-19, 2015. <http://www.style.com/fashion-shows/fall-2015-ready-to-wear/giles>. Erişim Tarihi: 12.05.2015.
39. URL-20, 2015. <http://www.vogue.com/slideshow/13278964/chanel-fall-2015-couture-runway/#1>. Erişim Tarihi: 12.05.2015.
40. URL-21, 2015. <http://www.designerzcentral.com/fashion-shows/paris/review-2119-alexander-mcqueen-rtw-fall-2015/complete-collection/30/>. Erişim Tarihi: 16.05.2015.
41. URL-22, 2015. <https://nowfashion.com/juliana-jabour-ready-to-wear-spring-summer-2016-sao-paulo-14386>. Erişim Tarihi: 20.05.2015.